

นโยบายความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา

ประเทศสังคมนิยมยุโรปได้เริ่มต้นมีความสัมพันธ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจกับประเทศกำลังพัฒนาที่ไม่ใช่สังคมนิยมประมาณปี 1955 ความช่วยเหลือที่ให้กับประเทศเหล่านี้กำลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเมื่อประมาณ 15-20 ปีที่แล้ว แต่อย่างไรก็ตามนับว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยของความช่วยเหลือทั้งหมดของโลก เมื่อสิ้นปี 1974 ประเทศโซเวียตให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและทางทหารให้กับประเทศกำลังพัฒนาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองทั้งหมด 9.6 พันล้านดอลลาร์และ 11.8 พันล้านดอลลาร์ตามลำดับ สำหรับประเทศยุโรปตะวันออกให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและทางทหารให้กับประเทศกำลังพัฒนาประมาณ 5.3 พันล้านดอลลาร์และ 1.3 พันล้านดอลลาร์ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจที่ประเทศตะวันตกให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาปี 1973 เท่ากับ 123 พันล้านดอลลาร์ และความช่วยเหลือทางทหารที่สหรัฐอเมริกาให้กับประเทศกำลังพัฒนามากกว่า 25 พันล้านดอลลาร์

การที่ประเทศสังคมนิยมให้ความช่วยเหลือกับประเทศกำลังพัฒนาน้อยเพราะรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของประเทศสังคมนิยมต่ำกว่าประเทศตะวันตก แต่มีประเทศสังคมนิยมบางประเทศเช่นสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีรายได้ต่อบุคคลต่ำกว่าประเทศกำลังพัฒนาส่วนมากก็ยังคงให้ความช่วยเหลือกับประเทศกำลังพัฒนาบางประเทศมากเป็นอันดับที่สองในบรรดาประเทศสังคมนิยม ทั้งนี้เพราะมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ควรกล่าวถึง ฉะนั้นในบทนี้จึงได้พิจารณาหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้คือ หัวข้อแรก เป็นการพิจารณาถึงลักษณะทั่วไปของความช่วยเหลือทั้งทางด้านเศรษฐกิจและทางทหาร รวมทั้งแสดงข้อมูลของความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ หัวข้อที่สองเป็นการพิจารณาความร่วมมือของ CMEA กับประเทศกำลังพัฒนา ทั้งด้านหลักการ รูปแบบของความร่วมมือกับประเทศกำลังพัฒนาแต่ละประเทศ และความสัมพันธ์กับองค์การทางเศรษฐกิจของโลก หัวข้อที่สามเป็นการศึกษาความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีของ CMEA ให้กับประเทศกำลังพัฒนาในการจัดตั้งอุตสาหกรรมของประเทศ หัวข้อที่สี่เป็นการพิจารณาความร่วมมือระหว่าง CMEA กับประเทศกำลังพัฒนาในด้านการเกษตรและการประมง

10.1 ลักษณะทั่วไปของความช่วยเหลือ

ก่อนที่จะวิเคราะห์ลักษณะของความช่วยเหลือ เราควรจะให้คำนิยามของคำว่า “ความช่วยเหลือ” (aid) นักเศรษฐศาสตร์ใช้คำนี้ หมายถึงการโอนที่กระทำในรูปของการยินยอมให้ (concessional) เช่นผู้ให้จะไม่เรียกร้องการจ่ายเงิน (หรือการชำระเงินคืน) หรือไม่เรียกร้องให้

จ่ายเงินเต็ม(ราคารวมอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าราคาตลาด) การให้ความช่วยเหลืออย่างบริสุทธิ์ (pure aid) หมายถึงการให้สินค้าหรือการให้สินเชื่อซึ่งไม่จำเป็นต้องชำระค่าสินค้าและไม่มีการเก็บดอกเบี้ย สิ่งใดก็ตามที่อยู่ระหว่างความช่วยเหลืออย่างบริสุทธิ์และการแลกเปลี่ยนในราคาตลาดบริสุทธิ์คือ “การยินยอมให้” (concessional) ลักษณะเช่นนี้เป็นความช่วยเหลือของประเทศพัฒนาแล้ว และประเทศสังคมนิยมส่วนมากก็ให้ความช่วยเหลือลักษณะนี้กับประเทศกำลังพัฒนา ความจริงความช่วยเหลือระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ของประเทศควรอธิบายในรูปสินค้าออก หรือความช่วยเหลืออื่น ๆ ภายใต้การจัดการทางสินเชื่อ ความช่วยเหลือนี้จะต้องจ่ายเงินคืนพร้อมกับดอกเบี้ย อย่างไรก็ตามรูปต่าง ๆ ของสินเชื่อเป็นการยินยอมให้ และเหมาะสมกับความหมายของความช่วยเหลือ อัตราดอกเบี้ยของสินเชื่อส่วนมากประมาณ $2\frac{1}{2}$ % ถึง 3% และบางครั้งอาจจะสูงถึง 4% อัตราดอกเบี้ยที่ต่ำเช่นนี้เกิดจากความเอนเอียงต่อการใช้อัตราดอกเบี้ยในประเทศสังคมนิยมซึ่งมีอยู่จนกระทั่งถึงช่วงการปฏิรูปในกลางทศวรรษ 1960 ถ้าไม่คำนึงถึงความช่วยเหลือของประเทศทุนนิยมบางประเทศและเงินกู้ที่เป็นเงินอุดหนุนแล้วอัตราดอกเบี้ยนี้ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยของเงินกู้ต่างประเทศ และต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยในประเทศสังคมนิยมถ้าพลังตลาดทำให้อัตราดอกเบี้ยได้ดุลยภาพ

เราควรจะต้องคำนึงถึงการขยายความช่วยเหลือและสินเชื่อของประเทศสังคมนิยมที่เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีการจ้างงานเต็มที่มากขึ้นไป เพราะโครงการช่วยเหลือจะทำให้ประเทศสังคมนิยมต้องลดโครงการลงทุนภายในประเทศจำนวนเท่ากัน นอกจากนั้นด้วยการวางแผนที่มีการจ้างงานเต็มที่มากขึ้นไปทำให้ประเทศสังคมนิยมขาดแคลนเงินทุนอย่างเร็วร้าย และไม่สามารถจะทำโครงการตามแผนที่วางไว้อย่างสมบูรณ์ ภายใต้สถานการณ์เหล่านี้กระบวนการอย่างมีเหตุผลคือกำจัดโครงการที่ใช้ทุนมากที่สุดและใช้เวลานานกว่าจะคุ้มทุน โครงการเหล่านี้จะให้อัตราผลตอบแทนต่ำ ได้แก่อุตสาหกรรมหนักหรืออุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โครงการลงทุนที่ไม่ต้องการนี้เหมาะสมกับการลงทุนด้วยเงินช่วยเหลือการขยายสินเชื่อประจำปีที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำมีมาก และมักจะชำระคืนในช่วงเวลาจาก 8-15 ปีหลังจากโครงการเสร็จแล้ว หรือมักจะชำระคืนด้วยอาหารและวัตถุดิบซึ่งไม่มีความสำคัญสูงสุดต่อผู้วางแผน ผู้นำของประเทศโซเวียตทราบอย่างดีว่ามีต้นทุนของการขยายความช่วยเหลือ(หรือให้เงินอุดหนุน)แก่ประเทศกำลังพัฒนา เพราะด้านหนึ่งเขาต้องส่งเครื่องจักรและเครื่องมือที่ผลิตขึ้นโดยเฉพาะเพื่อจ่ายเป็นค่าสินค้าเข้าประเภทอาหารและวัตถุดิบในปัจจุบัน อีกด้านหนึ่งต้องลดอัตราการลงทุนของอุตสาหกรรมภายในประเทศเพื่อบำรุงสินค้าเข้าประเภทอาหารและวัตถุดิบในอนาคต

เราได้กล่าวมาแล้วว่าเงินช่วยเหลือส่วนมากของโซเวียตและประเทศยุโรปตะวันออกที่ให้กับประเทศกำลังพัฒนาไม่เป็นแรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์ เมื่อคำนึงถึงโครงการช่วยเหลือของประเทศสังคมนิยมแล้วปัจจัยทางการเมืองและทางการทูตมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ เช่นประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนอาจจะมีรายได้ต่อบุคคลต่ำกว่าประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศที่ประเทศจีนได้ขยายความช่วยเหลือให้ และความช่วยเหลือนี้เป็นการยินยอมให้มากกว่าของประเทศ CMEA ข้อสรุปนี้จะได้รับการสนับสนุนเมื่อได้พิจารณาแบบแผนทางภูมิศาสตร์ของโครงการเหล่านี้

ความช่วยเหลือทางทหารของประเทศโซเวียตและ CMEA เป็นทางการเมืองมากกว่าความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ โดยทั่วไปความช่วยเหลือทางทหารได้ขยายตัวในช่วงมีวิกฤติการณ์เผชิญหน้ากัน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างความช่วยเหลือทางทหารและทางเศรษฐกิจจำนวนเท่ากันปรากฏว่าผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ได้จากความช่วยเหลือทางทหารมากกว่าจากความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ เหตุผลที่ทำให้ไม่ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจไม่ได้ทำไรเพราะมีต้นทุนค่าเสียโอกาสสูง นั่นคือประเทศที่ขยายความช่วยเหลือได้แย่งปัจจัยที่จะใช้เพื่อจุดประสงค์ภายในประเทศที่มีลำดับความสำคัญสูงไปใช้กับความช่วยเหลือ อุตสาหกรรมทางทหารได้ดำเนินงานตามหลักการที่แตกต่างกันคือ ประการแรก สินค้าและบริการทางทหารไม่ได้ผลิตสำหรับใช้ในเวลาที่มีความสงบแต่สำหรับการใช้ที่ต้องการ และสินค้าทางทหารส่วนมากเราอาจจะไม่เคยชินเลย ประการที่สอง สำหรับประเทศที่เป็นผู้นำทางทหารเช่นสหรัฐอเมริกาและโซเวียตมีอัตราการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเร็วมาก จึงมีความต้องการสะสมอาวุธที่ก้าวหน้ามากที่สุดอย่างเร่งด่วน แสดงว่าประเทศดังกล่าวต้องสะสมอาวุธที่ล้ำสมัยเป็นจำนวนมากอย่างไม่ตั้งใจ ต้นทุนในการรักษาสินค้าคงเหลือดังกล่าวไม่ใช่น้อย ๆ ฉะนั้นการส่งสินค้าทางทหารดังกล่าวไปให้ประเทศกำลังพัฒนาจะช่วยลดต้นทุนในการเก็บรักษาสินค้าดังกล่าว และสินค้าดังกล่าวไม่ได้เป็นการแย่งการใช้ปัจจัยเพื่อจุดประสงค์อื่นเหมือนกับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ

การขยายความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและทางทหารให้กับประเทศกำลังพัฒนาจะเกี่ยวข้องกับความช่วยเหลือทางเทคโนโลยีในรูปของการให้ผู้เชี่ยวชาญและแรงงาน และยังมีฝึกอบรมในประเทศกำลังพัฒนาหรือในประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ ในปัจจุบันความช่วยเหลือทางเทคนิคที่ไม่เกี่ยวข้องกับโครงการโดยเฉพาะสามารถขยายไปสู่ความรู้ความชำนาญหลายด้าน เช่นการวางแผนเศรษฐกิจ ยารักษาโรค เกษตร และการจัดการ อย่างไรก็ตามในการตั้งโรงงานใหม่ต้องการความช่วยเหลือทางเทคนิค และใช้ความช่วยเหลือเพื่อเริ่มต้นการผลิตและฝึกอบรม

คนงานท้องถิ่น ในทำนองเดียวกันในการประกอบและรักษาเครื่องมือ การฝึกอบรมบุคลากรทางทหารของท้องถิ่นต้องการผู้เชี่ยวชาญทางทหารเพื่อเป็นที่ปรึกษาต่าง ๆ ด้วยความช่วยเหลือทางทหารจำนวนหนึ่งอาจต้องการความช่วยเหลือทางเทคนิคมากกว่าความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจจำนวนเท่ากัน เพราะความช่วยเหลือทางทหารถูกส่งรวดเร็วมากกว่าและด้วยหีบห่อใหญ่กว่าในกรณีของที่ปรึกษาของโซเวียตนั้นประเทศกำลังพัฒนาต้องจ่ายค่าใช้จ่ายเงินตราต่างประเทศในการเดินทางไปและออกจากประเทศกำลังพัฒนา นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายภายในประเทศต่าง ๆ เช่นค่าที่อยู่อาศัยและค่ารักษาโรค ค่าใช้จ่ายเหล่านี้มักถูกรวมในความช่วยเหลือภายใต้ความช่วยเหลือทางเทคนิคของประเทศตะวันตกและสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยส่วนรวมประมาณว่า 15-20% ของสินเชื่อตามโครงการของโซเวียตที่ต้องจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายของความช่วยเหลือทางเทคนิค ในบางประเทศที่มีความล้าหลังมากตัวเลขอาจจะถึง 25-30%

ในขั้นแรก ๆ ประเทศโซเวียตคิดว่าความสัมพันธ์ทางการเมืองกับประเทศกำลังพัฒนาจะปรับปรุงดีขึ้นโดยมีวิศวกรชาวโซเวียตในประเทศกำลังพัฒนา และนักศึกษาของประเทศกำลังพัฒนาในโซเวียต แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันนี้ความคาดหวังดังกล่าวไม่บรรลุผลสำเร็จ เพราะช่างเทคนิคชาวโซเวียตในเอเชียและแอฟริกาจะอยู่ในหมู่ตนเอง และนักศึกษาของประเทศกำลังพัฒนาในโซเวียตก็ถูกผสมไป มีนักศึกษาผิวดำเท่านั้นที่เข้ากันไม่ได้กับพวกโซเวียต และมีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้นในปี 1972 คือการขับไล่ช่างเทคนิคหลายพันคนของโซเวียตออกจากอียิปต์ กล่าวโดยสรุปการแลกเปลี่ยนช่างเทคนิคและนักศึกษามีผลประโยชน์ทางการเมืองน้อยมาก

ในทศวรรษ 1960 จำนวนที่ปรึกษาทางเทคนิคชาวโซเวียตในโครงการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจมีจำนวนถึง 10,000-12,000 คนต่อปี ในช่วงเวลาเดียวกันมีช่างเทคนิคของประเทศยุโรปตะวันออกถึง 5,000 คนหรือ 6,000 คน และสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ขยายจำนวนมากกว่า 20,000 คนในแอฟริกา บุคลากรของประเทศกำลังพัฒนา 15,000 คนได้รับการฝึกอบรมทางเทคนิคในสถาบันของโซเวียต และนักศึกษาประมาณ 30,000 คนได้รับทุนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยและโรงเรียนมัธยมในโซเวียตตั้งแต่ปี 1955 ซึ่งครึ่งหนึ่งมาจากแอฟริกา จำนวนนักศึกษาใหม่ต่างชาติต่อปีในโซเวียตได้ลดจำนวนลงตั้งแต่มันสูงสุดถึง 3,400 คนในปี 1962 จำนวนนักศึกษาของประเทศกำลังพัฒนาทั้งหมดในประเทศสังคมนิยมทั้งหมดในปี 1972 มีประมาณ 24,000 คน บุคลากรจำนวนมากของประเทศกำลังพัฒนาได้รับการฝึกอบรมการทำงานทั้งในโรงงานที่ประเทศสังคมนิยมสร้างในประเทศของตนหรือในโรงงานในประเทศโซเวียตหรือยุโรปตะวันออก ในปี 1974 มีผู้เชี่ยวชาญทางเศรษฐกิจ 24,440 คน และช่างเทคนิคทางทหาร 6,880 คนจาก

ประเทศโซเวียตอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา เมื่อเปรียบเทียบกับตัวเลข สำหรับช่างเทคนิคชาวจีน มีถึง 22,935 คนและ 1,035 คน ระหว่างปี 1955 และ 1974 บุคคลากรทางทหารของประเทศกำลังพัฒนาที่ฝึกอบรมในประเทศสังคมนิยมมีดังนี้คือ ในโซเวียต 33,625 คน ในยุโรปตะวันออก 3,750 คน ในสาธารณรัฐประชาชนจีน 2,375 คน และเฉพาะปี 1974 จำนวนบุคคลากรที่ได้รับการฝึกอบรมในโซเวียต ยุโรปตะวันออก และสาธารณรัฐประชาชนจีนมีถึง 3,250 คน, 100 คน และ 700 คนตามลำดับ¹

รูปแบบอีกอย่างหนึ่งของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ CMEA กับประเทศกำลังพัฒนาคือข้อตกลงความร่วมมือต่าง ๆ ระหว่างประเทศ CMEA และประเทศกำลังพัฒนาตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1960 ในข้อตกลงนี้ประเทศยุโรปตะวันออกมีบทบาทมากต่อประเทศกำลังพัฒนาเหมือนกับที่ประเทศตะวันตกมีบทบาทในข้อตกลงระหว่างตะวันออกและตะวันตก ประเทศยุโรปตะวันออกมีส่วนช่วยเหลือในการขาย การซ่อมแซม บำรุงรักษา และจัดหาอะไหล่ให้รวมทั้งให้ความช่วยเหลือในด้านการเงิน การจัดการเป็นต้น ประเทศยุโรปตะวันออกอาจจะเข้าร่วมหุ้นในบริษัทของประเทศกำลังพัฒนา โดยประเทศยุโรปตะวันออกถือหุ้นน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50% แต่ในบางครั้งอาจจะถือหุ้นมากกว่านี้ ผู้ถือหุ้นของประเทศยุโรปตะวันออกอาจเป็นทั้งรัฐบาลหรือองค์การค้ำระหว่างประเทศ ปกติแล้วประเทศโซเวียตเป็นรัฐบาลของยุโรปตะวันออกเท่านั้นที่ไม่ถือหุ้นและไม่มีส่วนในกำไร แต่องค์การค้ำระหว่างประเทศจะเป็นผู้ถือหุ้นสำหรับประเทศกำลังพัฒนาผู้ถือหุ้นเป็นทั้งรัฐบาล ธุรกิจที่รัฐเป็นเจ้าของ หรือธุรกิจเอกชน

หลักเกณฑ์ทางเศรษฐกิจในการขยายสินเชื่อได้เปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนท่าทีทางการเมือง ก่อนปี 1965 ได้มีการเซ็นข้อตกลงทางความช่วยเหลือหลังจากได้มีการประเมินราคาโครงการจำนวนมากเป็นการสร้างโรงงานเสร็จอย่างสมบูรณ์ ซึ่งการสร้างส่วนมากใช้ช่างเทคนิคและวัสดุดิบของประเทศยุโรปตะวันออก หลังจากปี 1965 โครงการต่าง ๆ ได้รับการพิจารณาอย่างระมัดระวังเพื่อผลประโยชน์ที่เป็นไปได้ทั้งผู้ให้และผู้รับ จะไม่มีการให้สินเชื่อจนกว่าจะได้มีการทำการศึกษาที่เรียกว่า feasibility study เสร็จเรียบร้อยแล้ว ความมีเสถียรภาพทางการเมืองและความสามารถที่จะใช้เงินช่วยเหลือกลายเป็นหลักเกณฑ์สำคัญสำหรับเงินทุน มีแนวโน้มที่ประเทศผู้ให้จะสนใจมากขึ้นกับการส่งออกสินค้าประเภทเครื่องจักรและเครื่องมือ และมีความสนใจน้อยลงกับการก่อสร้างด้วยช่างเทคนิคของตนเองกับโรงงานสำเร็จรูปเพื่อลดความรับผิดชอบ

¹ Franklyn D. Holzman, op. cit., p.184.

ในโครงการ ประการสุดท้ายได้มีความพยายามในการลดเงินอุดหนุนอย่างมองเห็นไม่ชัดในเงินกู้จำนวนมาก โดยการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยเล็กน้อยและโดยการกำหนดให้ชำระคืนในเวลา 5-10 ปี แทนที่จะเป็น 12-15 ปี

โครงการช่วยเหลือการทหาร (แถวที่ 10 ของตารางที่ 10.2) ซึ่งเป็นเครื่องชี้ว่าโครงการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มไม่แน่นอน เพราะความช่วยเหลือส่วนมากเป็นการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่วิกฤติ ปัจจัยอื่น ๆ คือความรับผิดชอบต่อความช่วยเหลือทางทหารให้กับประเทศเพียง 2-3 ประเทศ ฉะนั้นความช่วยเหลือทางทหาร $8\frac{1}{2}$ พันล้านดอลลาร์ที่ขยายจากปี 1955 ถึงปี 1972 นั้น 80% ได้ขยายให้กับ 5 ประเทศคือ ประเทศอียิปต์ 2,685 ล้านดอลลาร์ อินเดีย 1,220 ล้านดอลลาร์ อินโดนีเซีย 1,100 ล้านดอลลาร์ อิรัก 1,000 ล้านดอลลาร์ และซีเรีย 715 ล้านดอลลาร์ ความช่วยเหลือทางทหารแบบผูกมัดมีขนาดใหญ่พอสมควรในช่วงหลังทศวรรษ 1950 เพราะมีข้อตกลงกับประเทศตะวันออกกลางและอินโดนีเซีย ข้อผูกมัดที่มีระดับสูงจากกลางปี 1962 ถึงกลางปี 1964 แสดงให้เห็นว่ามีการโต้แย้งระหว่างอินเดียกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน อินโดนีเซียกับมาเลเซียและสงครามกลางเมืองในประเทศเยเมน นอกจากนี้การใช้จ่ายอย่างมากเกิดขึ้นในช่วงเวลาสงครามหกวันระหว่างอิสราเอลและประเทศอาหรับในปี 1967 การเพิ่มขึ้นอย่างมากในปี 1970-1971 แสดงให้เห็นว่าโซเวียตได้ช่วยประเทศอียิปต์สร้างการป้องกันตัวทางอากาศ และการเตรียมตัวของอินเดียที่จะทำสงครามกับปากีสถาน ข้อผูกมัดของโซเวียตในช่วงนี้มีประมาณ 30% ของความช่วยเหลือทางทหารทั้งหมดตั้งแต่ปี 1955

ข้อมูลเกี่ยวกับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจของประเทศสังคมนิยมสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 10.1 และ 10.2²

---

2. Ibid, pp. 191-192.

ตารางที่ 10.1 : แสดงเงินกู้และเงินให้เปล่าของประเทศสังคมนิยมที่ให้กับประเทศกำลังพัฒนา
ปี 1954-1972 (ล้านดอลลาร์)

ประเทศผู้รับ	โซเวียต	ยุโรปตะวันออก	สาธารณรัฐประชาชนจีน	ทั้งหมด
	8,229	4,095	2,699	15,023
แอฟริกา	1,252	785	1,322	3,359
เอเชียตะวันออกเฉียง	154	306	281	741
ลาตินอเมริกา	448	590	133	1,171
ตะวันออกและตะวันตกไกล				
เอเชียทั้งหมด	6,375	2,414	918	9,707
แอฟกานิสถาน	826	12	73	911
อียิปต์	1,198	671	106	1,975
อินเดีย	1,593	382		1,975
อิหร่าน	562	435	—	997
อิรัก	549	419	45	1,013
ปากีสถาน	474	74	309	857

จากตารางที่ 10.1 ประเทศโซเวียตเป็นประเทศที่ให้ความช่วยเหลือที่สำคัญของประเทศสังคมนิยม ซึ่งให้เงินสนับสนุนมากกว่าครึ่งหนึ่งของ 15 พันล้านดอลลาร์ และจำนวนเงินช่วยเหลือของประเทศสังคมนิยมจำนวนมากให้กับเอเชียใต้ ซึ่งเป็นจริงสำหรับประเทศโซเวียตที่ให้ความช่วยเหลือพื้นที่นี้ประมาณ 77% ของเงินช่วยเหลือทั้งหมด ความจริงผู้รับเงินช่วยเหลือของโซเวียตที่สำคัญเป็นประเทศ 2 ประเทศที่มีการเมืองและกลยุทธ์อยู่สุดขั้ว คืออินเดียและอียิปต์พร้อมด้วยประเทศอื่น ๆ อีก 4 ประเทศใกล้เคียงกับเขตแดนของโซเวียต ได้แก่แอฟกานิสถาน อิหร่าน อิรัก และปากีสถาน ประเทศยุโรปตะวันออกที่ได้ดำเนินตามแบบแผนของโซเวียตมากหรือน้อยจะสนใจเอเชียใต้น้อยและลาตินอเมริกามาก ในทางตรงข้ามความช่วยเหลือของสาธารณรัฐประชาชนจีนประมาณ 50% ไปสู่ออฟริกาซึ่งประเทศโซเวียตและยุโรปตะวันออกได้ละเลยประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนให้เงินช่วยเหลือกับประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงและปากีสถานในสัดส่วนที่ไม่เท่ากันเพราะประเทศปากีสถานเป็นอริกับอินเดีย ความจริงประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือที่สำคัญ ในช่วงปี 1970-1972 หลังจากที่ไม่ได้ขยายความช่วยเหลือในช่วง 3 ปีก่อน ระหว่างปี 1970 และ 1972 ข้อผูกมัดทางการช่วยเหลือใหม่ของสาธารณรัฐประชาชนจีนมีทั้งหมด 1,681 ล้านดอลลาร์เปรียบเทียบกับของโซเวียต 1,640 ล้านดอลลาร์ และของยุโรปตะวันออก 1,301 ล้านดอลลาร์ ข้อผูกมัดของสาธารณรัฐประชาชนจีนคิดเป็นจำนวนประมาณ $\frac{3}{5}$ ของทั้งหมด

ตารางที่ 10.2 : แสดงความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและทางทหารของโซเวียต 1954-1974
(ล้านดอลลาร์)

YEAR	ANNUAL					CUMULATIVE				ANNUAL
	1 COMMIT- MENTS	2 REPAY- ERIES	3 ESTIMATED OUTFLOW, MENTS	4 NET COMMIT- 2.-3.	5 MENTS	6 DELIV- ERIES	7 ESTIMATED REPAY- MENTS	8 NET OUTFLOW, 6.-7.	9 % DELIV- ERED	10 ANNUAL MILITARY AID
1954	6	2	—	2	6	2	—	2	33.3	—
1955	146	8	—	8	152	10	—	10	6.6	110
1956	220	20	—	20	372	30	—	30	8.1	290
1957	233	40	—	40	605	70	—	70	11.6	240
1958	308	140	—	140	913	210	—	210	23.0	470
1959	821	87	10	77	1734	297	10	287	17.1	40
1960	611	86	25	61	2345	383	35	348	16.3	570
1961	562	174	30	144	2907	557	65	492	19.2	880
1962	24	228	40	188	2931	785	105	680	26.8	415
1963	200	276	60	216	3131	1061	165	896	33.9	390
1964A	742	372	85	287	3873	1433	250	1183	37.0	—
1964B	—	—	—	—	3794	1195	155	1040	31.5	875
1965	416	315	80	235	4210	1510	235	1275	35.9	260
1966	1244	270	105	165	5454	1780	340	1440	32.6	450
1967	269	300	125	175	5123	2080	465	1615	36.3	515
1968	374	300	150	150	6097	2380	615	1765	39.0	465
1969	462	400	175	225	6559	2780	790	1990	42.4	330
1970	194	410	185	225	6753	3190	975	2215	47.2	985
1971	862	420	250	170	7615	3610	1225	2385	47.4	1365
1972	581	400	260	140	8196	4010	1485	2525	48.9	810
1973	622	400	—	—	8818	4410	—	—	—	1725
1974	563	635	—	—	9381	5045	—	—	—	1100

SOURCES : 1954-1964A from Janos Horvath, "Economic Aid Flow from the U.S.S.R : 4 Reaccount of the First Fifteen Years," *Slavic Review* 29 (December 1970) : 632; Horvath's figures are taken from U.S. government publications. 1964B-1972 : column 1 is from Tansky, "Soviet Foreign Aid," p. 175; columns 2 and 3 are from Department of State, *News Release*, "Communist States and Developing Countries ; Aid and Trade in 1972," August 1973, Table 5. Column 10 ; 1959-1960 from Department of State, "Communist States and Developing Countries : Aid and Trade in 1970," September 1971, p. 17; 1961-1972 from Department of State, "Communist States and Developing Countries : Aid and Trade in 1972," August 1973, Table Y : 1973-1974 from *Handbook of Economic Statistics, 1975* (Washington, D.C. Central Intelligence Agency, August 1975), p. 65. There is a slight discrepancy between Tansky's figures and the later figures. The cumulative data are shifted to the later base in 1964.

แนวโน้มของข้อผูกมัดของไซเวียดที่จะให้ความช่วยเหลือได้แสดงไว้ในตารางที่ 10.2 เมื่อพิจารณาแถวที่ 1 จะเห็นว่าเริ่มต้นอย่างช้าในกลางทศวรรษ 1950 ติดตามด้วยการเพิ่มอย่างรวดเร็วในปี 1959 จนถึงปี 1961 ต่อมาในปี 1962 และ 1963 มีข้อผูกมัดใหม่สิ้นสุดลง (ความช่วยเหลือทางทหารลดลง) ปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายอย่างที่ได้เคยกล่าวมาแล้วที่ทำให้ข้อผูกมัดลดลงอย่างทันที ประการแรก ได้มีการกำหนดการปลดปล่อยความช่วยเหลือบางอย่างทางด้านการเมืองอย่างเรียบร้อยแล้ว ประการที่สอง ประเทศไซเวียดมีปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศในช่วงนี้ เพราะดินฟ้าอากาศไม่ดีมีผลต่อพืชผลที่เพาะปลูก ทำให้เกิดปัญหาดุลการชำระเงินอย่างรุนแรงจนทำให้มีความจำเป็นต้องส่งสินค้าเข้าประเภทอาหารจำนวนมากจากประเทศตะวันตก อัตราความเจริญในปีดังกล่าวต่ำที่สุดในช่วงหลังสงครามเนื่องมาจากการเพาะปลูกไม่ดีและปัญหาทางด้านการจัดองค์กรด้วย ประการสุดท้ายนักเศรษฐศาสตร์บางคนได้โต้แย้งว่ามีการลดข้อผูกมัดใหม่ เพราะข้อผูกมัดจำนวนมากกำลังนำหน้าการส่งให้ตามปกติ ข้อผูกมัดสะสมได้แสดงไว้ในแถวที่ 5 และการส่งแบบสะสมได้แสดงไว้ในแถวที่ 6 เปอร์เซนต์ของแถวที่ 6 ได้แสดงไว้ในแถวที่ 9 จากแถวที่ 9 เราจะเห็นว่าในปี 1961 น้อยกว่า 20% ของข้อผูกมัดความช่วยเหลือเกิดจากการส่งให้ ข้อผูกมัดเพิ่มขึ้นอีกครั้งในปี 1964-1966 ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้คือ ประการแรกภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศดีขึ้นอย่างมาก ประการที่สองโอกาสที่แสดงโดยการปฏิเสธของประเทศตะวันตกที่จะสนับสนุนเขื่อน Aswan และโรงทำเหล็กกล้า Bokharo เป็นการช่วยให้ครุสชอฟปฏิเสธ ประการที่สามความสัมพันธ์ทางการเมืองกับปากีสถาน อิหร่าน และเตอร์กีได้เริ่มต้นด้วยข้อตกลงความช่วยเหลือ Marshall Goldman ได้เพิ่มปัจจัยอีก 2 อย่างคือ ความแตกแยก Sino - Soviet เป็นการแข่งขันระหว่าง 2 ประเทศเพื่อความชอบพอทางการเมืองของประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมาก ผลคือมีการแข่งขันให้ความช่วยเหลือในปี 1963-1965 ทำให้ทั้ง 2 ประเทศต้องผูกมัดตนเองในการให้ความช่วยเหลือ 10 ประเทศพร้อมกัน ปัจจัยอื่นคือ quicksand effect นั่นคือประเทศผู้ให้ต้องให้ความช่วยเหลือเสริมอยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะรักษาให้โครงการนั้นมีประสิทธิภาพ ปัจจัยนี้ทำให้ข้อผูกมัดความช่วยเหลือของไซเวียดเพิ่มขึ้นในช่วงดังกล่าว

หลังจากปี 1966 วงจรได้ลดลงอีกครั้ง โดยเฉพาะในปี 1967-1970 ข้อผูกมัดมีน้อย เพราะไซเวียดได้ยกเลิกโครงการช่วยเหลือและเบรสนเนฟและโคซิกินได้ใช้วิธีการอย่างระมัดระวังในการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี 1971 ข้อผูกมัดก็เพิ่มขึ้นอีกครั้ง การเพิ่มขึ้นครั้งนี้เนื่องจากมีข้อผูกมัดความช่วยเหลือทางทหารเพิ่มขึ้นอย่างมากในปี 1970-1974 เพราะไซเวียดต้องการสร้างให้ประเทศอียิปต์มีความสามารถทางทหาร

ถ้าข้อผูกมัดเป็นไปตามลักษณะของวงจรของมัน การส่งให้จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างคงที่ แต่สิ่งที่น่าสนใจที่สุดคือการส่งให้มีความล่าช้ากว่าข้อผูกมัดมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งให้ของประเทศยุโรปตะวันออกล่าช้ากว่าข้อผูกมัดของโซเวียต เหตุผลคือประการแรก โดยเฉพาะในสมัยคริสต์ทศวรรษที่ 70 เชื่อว่าจะแสดงก่อนที่จะมีการเตรียมโครงการให้เสร็จสมบูรณ์ เพราะความช่วยเหลือส่วนมากจะอยู่ในรูปของการขนส่งโรงงานสำเร็จรูปซึ่งต้องใช้เวลาเตรียมงานมาก ความล่าช้าจึงนาน ประการที่สอง ประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมากมีความสามารถในการใช้เงินช่วยเหลือต่ำ (absorptive capacity) แสดงว่าประเทศกำลังพัฒนาไม่ได้ฝึกอบรบบุคคลากร และไม่มีเงินทุนที่จะจุนค่าใช้จ่ายภายในประเทศเกี่ยวกับโครงการ การจ่ายเงินช่วยเหลือช้าลงเพราะประเทศผู้รับไม่สามารถจะดูแลรักษาเงินช่วยเหลือนั้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ แต่ประเทศกำลังพัฒนาบางประเทศที่มีความสามารถในการใช้เงินช่วยเหลือสูง ความล่าช้าระหว่างข้อผูกมัดกับการส่งให้จะมีแนวโน้มน้อยลง ประการสุดท้าย ความล่าช้าเกิดจากการถกเถียงเกี่ยวกับรายละเอียดของเครื่องมือ ค่าใช้จ่ายของแต่ละขั้นของโครงการ และปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินงานตามข้อตกลง ปัญหาดังกล่าวนี้อาจจะต้องใช้เวลานานในการแก้ไขภายใต้การบริหารการค้าแบบโซเวียต

การชำระคืนเงินช่วยเหลือเพิ่มอย่างช้า ๆ แต่คงที่ตั้งแต่ปี 1959 (แถวที่ 3 ตารางที่ 10.2) ภาระของโครงการช่วยเหลือปัจจุบันที่แท้จริง คือ การส่งให้ปัจจุบัน(แถวที่ 2)หักด้วยการชำระคืน (แถวที่ 3) ซึ่งก็คือกระแสไหลออกสุทธิ (net outflow) ในแถวที่ 4 กระแสไหลออกสุทธิของโซเวียตจำนวน 170 ล้านดอลลาร์ในปี 1971 และ 140 ล้านดอลลาร์ ในปี 1972 มีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับกระแสสุทธิจากประเทศในคณะกรรมการที่ปรึกษาการพัฒนา 16 ประเทศ (Development Advisory Committee - DAC)³ ในปี 1971 ประมาณ 7.7 พันล้านดอลลาร์ ซึ่งเป็นของสหรัฐอเมริกา 3.3 พันล้านดอลลาร์ ฝรั่งเศส 1.1 พันล้านดอลลาร์ ในปี 1964 กระแสไหลออกสุทธิสูงสุด แต่น้อยกว่า 0.1% ของ GNP ในปีนั้น ในปี 1972 ลดลงเหลือน้อยกว่า 0.05% ของ GNP เมื่อเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยของประเทศทั้ง 16 ประเทศของ DAC ในปี 1971 เท่ากับ 0.35% เป็นที่น่าสังเกตว่าอัตราส่วนของประเทศโซเวียตจะสูงมากถ้าได้รวมความช่วยเหลือให้กับประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นสังคมนิยมด้วย เช่น คิวบา และเวียดนามเหนือเป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามก็ยังต่ำกว่าอัตราส่วนของประเทศตะวันตก (ในปี 1971 สหรัฐอเมริกา 0.32% ฝรั่งเศส 0.67% และอังกฤษ 0.41%)

³ DAC ประกอบด้วยประเทศของ OECD ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา

10.2 ความร่วมมือของ CMEA กับประเทศกำลังพัฒนา

10.2.1 หลักการ หลังจากปี 1971 ที่ประชุมของ CMEA ได้สร้าง Comprehensive Programme สำหรับขยายและปรับปรุงความร่วมมือและการพัฒนาของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศสังคมนิยม ซึ่งกำหนดลักษณะของความร่วมมือของประเทศเหล่านี้ และกิจกรรมของ CMEA ในช่วง 15-20 ปี นอกจากนั้นประเทศกำลังพัฒนาได้เพิ่มความสนใจใน CMEA ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก Comprehensive Programme ได้เห็นว่าประเทศ CMEA ควรให้ความสนใจในการขยายการค้า เศรษฐกิจ ความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับประเทศกำลังพัฒนา

ประเทศ CMEA เชื่อว่าปัญหาที่สำคัญที่สุดในทุกวันนี้คือการรวมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศเป็นรูปแบบใหม่ ประเทศ CMEA เห็นด้วยกับการต่อสู้ของประเทศกำลังพัฒนาเพื่อให้ได้ความเป็นอิสระทางการเมืองและเศรษฐกิจ และประเทศเหล่านี้ได้ให้ความสะดวกในการดำเนินงานตามจุดมุ่งหมายของประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งแสดงให้เห็นในประกาศของการสร้างระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศใหม่ (Declaration on the Establishment of a New International Economic Order) Programme of Action และในการตัดสินใจของ UN เกี่ยวกับปัญหานี้ ในทางตรงข้ามกับประเทศกำลังพัฒนาที่ได้รับความสัมพันธ์กับ CMEA อย่างมากขึ้น เพราะประเทศกำลังพัฒนาต้องการให้ประเทศสังคมนิยมช่วยในการสร้างระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศใหม่

ความร่วมมือของประเทศกำลังพัฒนากับ CMEA ควรได้มีการพิจารณาในขอบเขตกว้างของการผูกขาดทางเศรษฐกิจโลกโดยทั้งหมด โดยคำนึงถึงความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศสังคมนิยมและลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสังคมนิยมและประเทศกำลังพัฒนาที่กำลังเพิ่มขึ้น CMEA ติดต่อกับแต่ละประเทศมีจุดเริ่มต้นมาจากความต้องการที่แท้จริงและผลประโยชน์ร่วมกันในการติดต่อดังกล่าว เราจำเป็นต้องแยกสถานการณ์ออกได้ 3 กรณีเพื่อให้เข้าใจกิจกรรมของ CMEA ในด้านความสัมพันธ์กับต่างประเทศ และมีผลต่อลักษณะของความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ และองค์การระหว่างประเทศ

กรณีแรก CMEA ไม่ได้มีส่วนร่วมกับสังเวียนระหว่างประเทศเหมือนกับเป็นองค์การเหนือรัฐ (supranational) หรือไม่ได้ทดแทนประเทศสมาชิกในการติดต่อกับประเทศอื่น ๆ และองค์การของโลก แต่ละประเทศของ CMEA ได้ตัดสินใจปัญหาของตนเองในด้านความสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ ตามกฎบัตร CMEA ขึ้นอยู่กับหลักการของอำนาจอธิปไตยเท่าเทียมกันของประเทศสมาชิกทั้งหมด ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างสมาชิกของ CMEA ดำเนินไปตามหลักการของ internationalism แบบสังคมนิยม บนพื้นฐานของการเคารพอำนาจอ

อธิปไตย ความมีอิสระภาพและผลประโยชน์ของชาติ ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการภายในประเทศ ของแต่ละประเทศ มีความเท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์ มีผลประโยชน์ร่วมกันและมีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

กรณีที่สอง CMEA. ไม่มีอำนาจยกย้ายถ่ายเทเครื่องมือหรือเงินทุนสำหรับการให้ความช่วยเหลือกับประเทศอื่น ๆ

กรณีที่สาม ความร่วมมือระหว่างประเทศ CMEA มีลักษณะวางแผนไว้ ความร่วมมือนี้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของแผนเศรษฐกิจของประเทศและ Comprehensive Programme และโครงการความร่วมมือเฉพาะระยะยาว

การจัดการแบบที่ได้วางแผนไว้ของระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมและการนำหลักการวางแผนเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาเป็นการเพิ่มความสำคัญของการความร่วมมือทางเศรษฐกิจซึ่งกันและกันของทั้ง 2 กลุ่ม ในทางกลับกันการผสมผสานการแบ่งแยกของแรงงานของประเทศกำลังพัฒนาระหว่างประเทศ CMEA แต่ละประเทศกับประเทศกำลังพัฒนาพร้อมกับความร่วมมือของแผนเศรษฐกิจของประเทศ CMEA เป็นการสร้างภาวะการณ์ที่สำคัญก่อนที่จะส่งเสริมการกระจายความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ รวมทั้งประเทศที่ CMEA มีส่วนร่วมด้วย นอกจากนี้ประเทศสังคมนิยมได้ผนึกกำลังเพื่อช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา ดังในเอกสารของ UNCTAD ได้เขียนไว้ว่ากลไกของ CMEA เช่นเดียวกับพื้นฐานความร่วมมือที่มีอยู่ระหว่างประเทศสังคมนิยมและประเทศกำลังพัฒนาเป็นการเสนอให้ประเทศกำลังพัฒนามีโอกาสที่จะเลือกร่วมมือจากแต่ละสาขาไปสู่การมีส่วนร่วมบางส่วน หรือทั้งหมด ในโครงการพหุภาคีของ CMEA และองค์การระหว่างประเทศของประเทศสังคมนิยม ความร่วมมือนี้ได้ขยายต่อไปโดยใช้หลักพหุภาคี ประเทศ CMEA อาจจะตกลงในความร่วมมือสร้างและจัดหาเครื่องมือให้กับโครงการที่สำคัญในประเทศกำลังพัฒนาเช่นเดียวกับความช่วยเหลือทางเทคโนโลยี ทำให้บทบาทของ CMEA เพิ่มขึ้นในความร่วมมือกับประเทศกำลังพัฒนา

อีกลักษณะหนึ่งที่ประเทศกำลังพัฒนาสนใจคือประสบการณ์ในการร่วมมือทางเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งกันและกันของประเทศสังคมนิยมภายในขอบข่ายงานของ CMEA

ในการประชุมครั้งที่ 4 ของ UNCTAD ที่จัดขึ้นในประเทศไนโรบี ปี 1976 ได้มีการแถลง Joint Statement โดยประเทศสังคมนิยม ซึ่งในแถลงการณ์นั้นได้แสดงความตั้งใจที่จะพัฒนาข้อตกลงระหว่างประเทศกำลังพัฒนาที่สนใจกับประเทศ CMEA ให้ปฏิบัติได้ และตั้งใจจะสร้างกาวติดต่อกับองค์การทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา

ในปี 1979 ในแถลงการณ์ครบรอบ 30 ปี ของ CMEA ได้แสดงว่าประเทศ CMEA เห็นด้วยกับความร่วมมือแบบสร้างสรรค์กับองค์การของโลก โดยเน้นความสงบ ความก้าวหน้า และการพัฒนา และเห็นด้วยกับความร่วมมืออย่างเท่าเทียมกันและแบบธุรกิจของ CMEA กับหน่วยเศรษฐกิจต่าง ๆ ของสหประชาชาติและประเทศที่สาม CMEA จะยังคงพัฒนาความสัมพันธ์

ของความร่วมมือกับประเทศที่สามโดยสนใจที่จะขยายการแบ่งแยกแรงงานระหว่างประเทศตามหลักความยุติธรรม เท่าเทียมกัน และผลประโยชน์ร่วมกัน ทำให้มีส่วนส่งเสริมการสร้างควมก้าวหน้าให้กับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของโลก

ประเทศ CMEA กำลังมีความตั้งใจที่จะขยายความร่วมมือแบบพหุภาคีกับประเทศกำลังพัฒนาที่เลือกการพัฒนาแบบสังคมนิยม ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาของการดึงความสนใจของประเทศเหล่านี้ไปสู่กิจกรรมต่าง ๆ ของ CMEA ในการประชุมของ CMEA ครั้งที่ 36 ได้เน้นความสำคัญของการปรับปรุงความร่วมมือของ CMEA กับประเทศกำลังพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

10.2.2 รูปแบบของความร่วมมือกับประเทศกำลังพัฒนาแต่ละประเทศ

รูปแบบแรกคือความร่วมมือโดยใช้หลักพหุภาคีในการแบ่งแยกแรงงานระหว่างประเทศ CMEA กับประเทศที่สามที่สนใจ ความร่วมมือนี้จะอยู่ในขอบข่ายของกิจกรรมของ CMEA ตามกฎบัตรคือความร่วมมือทางเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสาขาอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การขนส่ง การค้าระหว่างประเทศ และอื่น ๆ ความร่วมมือนี้จะง่ายขึ้น ถ้าการติดต่อแบบทวิภาคีของประเทศกำลังพัฒนา กับประเทศ CMEA มีความก้าวหน้าเพียงพอที่จะพัฒนาเป็นความร่วมมือแบบพหุภาคี

รูปแบบที่สองคือประเทศ CMEA เชิญให้ประเทศดังกล่าวมีส่วนร่วมในฐานะเป็นผู้สังเกตการณ์ขององค์กรประกอบต่าง ๆ ของ CMEA หรือเข้าร่วมการประชุมในฐานะผู้สังเกตการณ์ ประเทศแรกที่ทำการติดต่อกับ CMEA ลักษณะเช่นนี้ในปี 1957 คือประเทศเวียดนาม เกาหลีเหนือ และมองโกเลีย ประเทศเหล่านี้ได้รับเชิญให้สังเกตการณ์เกี่ยวกับงานของ CMEA ตั้งแต่ปี 1962 ประเทศคิวบาก็ได้สังเกตการณ์การดำเนินงานของ CMEA ในปัจจุบันนี้ประเทศใหม่ ๆ ซึ่งดำเนินการพัฒนาประเทศตามประเทศสังคมนิยมได้รับเชิญให้เข้าฟังการประชุมของ CMEA ประเทศเหล่านี้ได้แก่ แองโกล่า อาฟกานิสถาน เยเมน ลาว โมซัมบิก และเอธิโอเปีย

รูปแบบที่สามคือความร่วมมือของ CMEA กับประเทศกำลังพัฒนาใช้หลักข้อตกลงที่จะทำให้มีการสร้างองค์ประกอบร่วมขององค์การความร่วมมือแบบพหุภาคีระหว่างประเทศ CMEA และประเทศกำลังพัฒนา ลักษณะของข้อตกลงเหล่านี้ใช้หลักของความเท่าเทียมกัน และผลประโยชน์ร่วมกัน ตัวอย่างของความร่วมมือแบบนี้คือคณะกรรมการร่วม CMEA และอิรัก และคณะกรรมการผสมของความร่วมมือของ CMEA กับประเทศเม็กซิโก หน้าที่ของคณะกรรมการเหล่านี้คือศึกษาความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี รวมข้อตกลงระหว่างประเทศ CMEA ต่าง ๆ กับประเทศกำลังพัฒนา จัดตั้งที่ปรึกษาปัญหาของนโยบายเศรษฐกิจ พิจารณาปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามข้อเสนอของ

คณะกรรมการและการพิจารณาข้อตกลงร่วมกันที่ได้รับรวบรวมมาจากความต้องการของคณะกรรมการ ตามข้อตกลงของคณะกรรมการร่วมของ CMEA กับอริคคือจะส่งเสริมความร่วมมือแบบ พหุภาคีในอุตสาหกรรมน้ำมันและแก๊ส อุตสาหกรรมสาขาอื่น ๆ พลังงาน เกษตรกรรม ชลประทาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การค้าระหว่างประเทศและการขนส่งสินค้า และได้มีการตั้งกลุ่ม ทำงานตามงานต่าง ๆ ดังกล่าว คณะกรรมการผสมของ CMEA กับเมกซิโกได้ตั้งกลุ่มทำงาน สำหรับความร่วมมือในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การประมง การค้าระหว่างประเทศเป็นต้น

รูปแบบอื่นของความร่วมมือระหว่าง CMEA กับประเทศกำลังพัฒนาคือความช่วยเหลือ ในการฝึกอบรมบุคคลากรโดยหลักพหุภาคีด้วยเงินทุนของ CMEA รูปแบบนี้ได้เกิดขึ้นจากการ ประชุมของ CMEA เมื่อปี 1973 นอกจากนั้นประเทศ CMEA ได้มีความสัมพันธ์กับองค์การ เศรษฐกิจของโลก เช่นองค์การสหประชาชาติ คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับ เอเชียและปาซิฟิก (ESCAP) องค์การพัฒนาอุตสาหกรรม (UNIDO) เป็นต้น จุดประสงค์ของ ความสัมพันธ์กับองค์การของโลกเพื่อช่วยเร่งการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา ช่วยพัฒนาโครงการอุตสาหกรรมของประเทศและการพัฒนาอุตสาหกรรมของท้องถิ่น และ ช่วยประเทศกำลังพัฒนาในการดำเนินตามวิธีการวางแผน

10.3 ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีของ CMEA

ให้กับประเทศกำลังพัฒนาในการจัดตั้งอุตสาหกรรมของประเทศ

10.3.1 ลักษณะทั่วไป รูปแบบสำคัญของการผูกมัดทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศของ ประเทศ CMEA คือความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีให้กับประเทศกำลังพัฒนา เพื่อช่วยให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศแข็งแกร่งขึ้น รูปแบบของความร่วมมือทางเศรษฐกิจนี้ ได้เริ่มต้นย้อนหลังในทศวรรษ 1920 และ 1930 เมื่อประเทศโซเวียตได้ช่วยมองโกเลีย อาฟกานิสถาน และเดอร์กีสร้างโครงการต่าง ๆ จำนวนมาก แต่ความช่วยเหลือนี้ได้เริ่มต้นติดตามนโยบายอิสระ ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อสถานการณ์เจริญเต็มที่สำหรับการพัฒนา คือความเจริญ เติบโตของเศรษฐกิจของโซเวียตและของประเทศ CMEA อื่น ๆ การสร้างตลาดโลกสังคมนิยม การเคลื่อนไหวของประเทศใหม่ต่าง ๆ เพื่อความเป็นอิสระทางเศรษฐกิจ ปัจจุบันนี้ประเทศ CMEA มีความสามารถทางการผลิต วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่จะสนองความต้องการ ของประเทศกำลังพัฒนาต่าง ๆ ในเครื่องจักร เครื่องมือ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อช่วยประเทศ กำลังพัฒนาในการส่งเสริมสาขาพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจ ในการจัดการผลิตด้วยระดับเทคโนโลยี ที่สูงและฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่มีจำนวนมาก ความช่วยเหลือที่จะให้ประเทศล้าหลังสามารถ เอาชนะปัญหาเศรษฐกิจได้นั้นประเทศโซเวียตได้ยกขึ้นเป็นนโยบายของประเทศ

ขนาดของความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีของประเทศสังคมนิยมที่ให้กับประเทศใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นเรื่อย ตั้งแต่ทศวรรษ 1960 ประเทศ CMEA ได้ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีกับประเทศกำลังพัฒนา 34 ประเทศ ในปี 1970 ได้เพิ่มจำนวนเป็น 62 ประเทศ และตั้งแต่ทศวรรษ 1980 ได้เพิ่มเป็น 92 ประเทศ (เอเชีย 28 ประเทศ แอฟริกา 43 ประเทศ และลาตินอเมริกา 21 ประเทศ) ระหว่างปี 1971-1980 ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่ให้กับประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มขึ้นเกือบ 3 เท่า ตั้งแต่ปี 1982 ประเทศ CMEA ได้สร้าง กำลังสร้างหรือกำลังวางแผนจะสร้างธุรกิจอุตสาหกรรม 6,800 แห่ง

ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีปัจจุบันนี้ของประเทศ CMEA มีลักษณะดังนี้คือ ให้ลำดับความสำคัญต่อการส่งเสริมสาขาของรัฐโดยพื้นฐานที่ได้วางแผนไว้ ขึ้นอยู่กับข้อตกลงระยะยาวระหว่างรัฐ เป็นอุตสาหกรรมการผลิต และช่วยในการตั้งและส่งเสริมอุตสาหกรรมหลักของประเทศ และช่วยสร้างสาขา การผลิตในท้องถิ่น และอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตร

สำหรับประเทศที่กำลังจะสร้างอุตสาหกรรมของตนเองและเอาชนะความล่าช้าเหล่านั้น การพัฒนาสาขาของรัฐมีความสำคัญเป็นลำดับแรก ประเทศ CMEA กำลังให้เงินช่วยเหลือเปล่ากับประเทศกำลังพัฒนาตามคำขอร้องของรัฐบาลประเทศนั้น และให้ความช่วยเหลือในการสร้างธุรกิจในสาขาหลักของรัฐ เพื่อแสดงให้เห็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาอย่างอิสระ ความแข็งแกร่งของสาขาของรัฐเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสำหรับการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจของประเทศ และสำหรับป้องกันระบบเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาจากอิทธิพลของบริษัทข้ามชาติ ในลักษณะเช่นนี้ความร่วมมือของประเทศกำลังพัฒนากับประเทศสังคมนิยมมีผลต่อการสร้างพลังการผลิตใหม่และทำให้มีอำนาจมากขึ้นในตลาดโลก ความช่วยเหลือที่ประเทศ CMEA ให้นั้นต่างจากความช่วยเหลือที่ได้รับจากประเทศทุนนิยม โดยประเทศทุนนิยมมองเห็นว่าสาขาของรัฐที่แข็งแกร่งและมีอิสระจะเป็นอุปสรรคต่อกิจกรรมของเงินทุนเอกชน เช่นบริษัทข้ามชาติในประเทศกำลังพัฒนา

สาขาของรัฐของประเทศกำลังพัฒนาส่วนมากเริ่มต้นมีบทบาทสำคัญในสาขาหลักของระบบเศรษฐกิจ เช่น การผลิตอุตสาหกรรม การขนส่ง การสื่อสาร การลงทุนในเงินทุน สินเชื่อ และระบบธนาคาร และอื่น ๆ การผลิตของอุตสาหกรรมสาขาใหม่ ๆ ในประเทศกำลังพัฒนา มาจากธุรกิจในสาขาของรัฐที่สร้างโดยความช่วยเหลือของประเทศ CMEA ตัวอย่างเช่น โรงงานกลั่นน้ำมันในซีเรีย การแยกแก๊สธรรมชาติ การผลิตปุ๋ยไนโตรเจน โรงงานผลิตแป้งและขนมปังในอาฟกานิสถาน โรงงานผลิตยางรถยนต์และโรงแยกน้ำมันในเอธิโอเปีย ประเทศ CMEA ได้

4. A. Olshany and L. Zevin, *op. cit.*, p.29

ช่วยสร้างโรงงานอุตสาหกรรมหลายร้อยแห่งในอินเดีย แผนการพัฒนาเศรษฐกิจของตุนีเซียปี 1976-1980 คือการก่อสร้างซึ่งเป็นโครงการลงทุนของรัฐที่ต้องอาศัยเงินช่วยเหลือของเยอรมันตะวันตก

ลักษณะเฉพาะของความช่วยเหลือที่ให้โดยประเทศ CMEA เป็นด้านการผลิต และความช่วยเหลือในการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมหลายประเภท มากกว่า 90% ของความช่วยเหลือทางเทคโนโลยีทั้งหมดจะใช้ส่งเสริมสาขาการผลิตโดยตรง ประมาณ 80% ของความช่วยเหลือจะจัดสรรให้กับอุตสาหกรรมและพลังงาน ความช่วยเหลือจำนวนมากจะให้กับกิจการเหมืองแร่ การทำฟาร์ม การขนส่ง การสื่อสาร การศึกษา การบริการสาธารณสุข และอื่น ๆ ปัจจุบันนี้ประเทศโซเวียตให้ความช่วยเหลือทางเทคโนโลยีกับอุตสาหกรรมการผลิตของประเทศกำลังพัฒนามากกว่าประเทศสังคมนิยมอื่น ๆ และความช่วยเหลือที่ให้เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมของประเทศและการผลิตพลังงานของประเทศกำลังพัฒนา จะทำให้ประเทศกำลังพัฒนาปรับตัวในการผลิตและมีพื้นฐานทางเทคโนโลยีที่จำเป็นเพื่อเอาชนะผลของลัทธิอาณานิคม และทำให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถมีส่วนร่วมในระบบเศรษฐกิจโลกในฐานะประเทศคู่ค้าที่เท่าเทียมกัน

ความร่วมมือในด้านอุตสาหกรรมและพลังงานเป็นสิ่งจำเป็น เพราะในสาขาเหล่านี้เท่านั้นที่จะสามารถใช้ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และวิศวกรรม และสามารถนำเอาความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปใช้ในสาขาอื่นของระบบเศรษฐกิจของประเทศซึ่งขึ้นอยู่กับภาวะการณ์เฉพาะของประเทศกำลังพัฒนา เช่นประเทศที่ผลิตสินค้าเกษตรและอาหารให้กับประชาชนนั้น ความสัมพันธ์ในการส่งเสริมสองสาขานี้คืออุตสาหกรรมและการทำฟาร์มในชั้นต่าง ๆ อาจจะเปลี่ยนแปลง แต่ในการวิเคราะห์ขั้นสุดท้ายอุตสาหกรรมยังคงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการร่วมมือในระยะยาว

ความสำคัญของความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนากับประเทศสังคมนิยมรวมทั้งสาขาอุตสาหกรรมอาจอธิบายได้ด้วยตัวอย่างของประเทศอินเดียดังนี้ ด้วยความช่วยเหลือของประเทศ CMEA ธุรกิจอุตสาหกรรม 400 แห่ง และโครงการอื่น ๆ ได้ถูกสร้างขึ้นภายในประเทศอินเดีย ประมาณ 80% ของโครงการเหล่านี้ยังคงดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน ประเทศโซเวียตได้ช่วยเหลือโครงการใหญ่ ๆ ของรัฐ ประเทศฮังการีให้ช่วยเหลือโรงงานถลุงเหล็กเหมืองถ่านหิน โรงงานอะลูมิเนียม และช่วยในการสร้างโรงงานทำท่อส่งน้ำมันและแก๊สเป็นต้น การก่อสร้างโครงการเหล่านี้จำนวนมากด้วยความช่วยเหลือของประเทศ CMEA ทำให้ประเทศอินเดียมีรากฐานสำหรับการสร้างอุตสาหกรรมหนักสมัยใหม่ ด้วยความพยายามของคนอินเดีย

และความช่วยเหลือของประเทศ CMEA ทำให้มีการสร้างอุตสาหกรรมสำคัญ ๆ ซึ่งสามารถส่งออกไปประเทศต่าง ๆ จำนวนมาก

ประเทศสังคมนิยมปัจจุบันนี้ได้สร้างโรงงานที่ใช้เทคโนโลยีสูงมากกว่าธุรกิจขนาดใหญ่และขนาดกลางแต่ละแห่งของประเทศกำลังพัฒนา นโยบายอย่างกว้างที่จะส่งเสริมระบบเศรษฐกิจให้ร่วมมือกับประเทศ CMEA เป็นการทำให้แน่ใจว่าจะมีระดับการจ้างงานที่เป็นไปได้สูงสุดและมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น และทำให้การกระจายรายได้เป็นไปตามเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศกำลังพัฒนา นอกจากนี้มีการสร้างอุตสาหกรรมการผลิตในท้องถิ่นที่สำคัญ เช่น อุตสาหกรรมน้ำมันและอุตสาหกรรมกลั่นน้ำมันรวมทั้งงานด้านธรณีวิทยา การตั้งองค์การในสาขาน้ำมันและแก๊ส การสร้างท่อส่งน้ำมัน โรงงานกลั่นน้ำมันและโรงงานอุตสาหกรรมสารเคมีสกัดจากน้ำมันปิโตรเลียม ประเทศโซเวียต ภูมาเนียและเชคโกสโลวาเกียมีส่วนร่วมในการสร้างอุตสาหกรรมดังกล่าวในประเทศซีเรีย ประเทศโซเวียต บัลกาเรีย ฮังการีและเชคโกสโลวาเกียได้ร่วมมือกันในงานประเภทนี้ในอิรัก ประเทศโซเวียตและภูมาเนียได้ร่วมกันดำเนินงานนี้ในประเทศอินเดีย

ความช่วยเหลือในการสร้างอุตสาหกรรมการผลิตส่วนท้องถิ่นและอุตสาหกรรมของประเทศทำให้หลักการวางแผนในประเทศกำลังพัฒนามั่นคงขึ้น ช่วยในการแก้ไขปัญหาความยุ่งยากของการขัดกันระหว่างธุรกิจสมัยใหม่กับอุตสาหกรรมดั้งเดิม และระหว่างผู้เสนอขายวัตถุดิบและผู้บริโภคสินค้า ตลอดจนกระบวนการสร้างอุตสาหกรรมสำคัญ ๆ มีทางเป็นไปได้ที่จะขยายความชำนาญและความร่วมมือ และขยายประสิทธิภาพการใช้ความรู้ทางเทคนิคและประสบการณ์

นโยบายที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีกับประเทศกำลังพัฒนาได้แสดงไว้ในเอกสารจำนวนมากของประเทศ CMEA ตัวอย่างเช่นเอกสารร่วมที่ออกโดยประเทศสังคมนิยมเมื่อครั้งมีการประชุมของ UNCTAD ครั้งที่ 4 ที่กรุงไนโรบีปี 1976 ในเอกสารนี้ได้แสดงว่าความช่วยเหลือทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจและการให้เงินช่วยเหลือเปล่าของประเทศสังคมนิยมได้เน้นกับสาขาของรัฐในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นไปตามแผนมากขึ้น และทำให้การเคลื่อนย้ายทรัพยากรภายในประเทศมีประสิทธิภาพมากขึ้น เอกสารร่วมอีกฉบับหนึ่งที่แสดงโดยประเทศโซเวียตในนามของประเทศ CMEA ในที่ประชุม UNCTAD ครั้งที่ 5 ในปี 1979 ที่กรุงมนิลาได้เน้นให้เห็นว่าประเทศสังคมนิยมมีความพร้อมที่จะขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีกับประเทศเสรีนิยม ความร่วมมือนี้จะทำให้สาขาของรัฐใหม่ ๆ มั่นคงขึ้น สามารถดำเนินงานโครงการกว้าง ๆ พัฒนาสาธารณูปการ

วิทยาศาสตร์ และฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีส่วนสนับสนุนอุตสาหกรรมของรัฐ และให้ความสะดวกกับการขยายตัวทางการค้าและการผูกมัดทางเศรษฐกิจ และการแบ่งแยกแรงงานกับประเทศยุโรปตะวันออกในระยะยาวมีประสิทธิภาพมากขึ้น

10.3.2 ความช่วยเหลือในการสำรวจแร่และส่งเสริมอุตสาหกรรมการทำเหมืองแร่ ความช่วยเหลือประเภทต่าง ๆ ของประเทศ CMEA มีความสำคัญกับประเทศกำลังพัฒนาในการแก้ไขปัญหาที่เชื่อมโยงกับสิทธิที่จะสำรวจและแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญมากเพราะต่างชาติยังคงมีอำนาจผูกขาดในการสำรวจหาเชื้อเพลิงและทรัพยากรแร่เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง มีหลายกรณีที่ต่างชาติควบคุมแหล่งทรัพยากรหรือประกาศที่จะสำรวจหาแร่ต่อไปในประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมาก

ประเทศสังคมนิยมได้ช่วยในการสำรวจหาแร่และสกัดแร่ของประเทศกำลังพัฒนามากกว่า 40 ประเทศรวมทั้งแองโกลา อัลจีเรีย อาเจนตินา อาฟกานิสถาน โคลัมเบีย คองโก เอธิโอเปีย อินเดีย กินี แบงกลาดีช อิรัก เคนยา มาดากัสการ์ มาลี มอรอคโค นิการากัว ไนจีเรีย แทนซาเนีย เตอร์กี เวเนซุเอลา แซมเบีย และอื่น ๆ

ประเทศ CMEA ได้ให้ความร่วมมือกับประเทศกำลังพัฒนา 229 โครงการในสาขาธรณีวิทยา ประเทศ CMEA ได้ช่วยเหลือและกำลังช่วยเหลือในการสร้างโครงการแยกน้ำมันและกลั่นน้ำมัน 103 โครงการ ผลงานเหล่านี้ได้ช่วยให้การแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรวัตถุดิบและแร่ธาตุเพื่อการส่งเสริมระบบเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา งานนี้ทำให้บรรลุผลสำเร็จได้โดยการส่งผู้เชี่ยวชาญจากประเทศ CMEA ไปทำการทดลองทางธรณีวิทยาและการสำรวจ และเข้าดำเนินงานในสถาบันและบริษัทของรัฐ ส่งเครื่องมือพิเศษช่วยในการติดตั้งบริการทางธรณีวิทยา ช่วยในการขุดเจาะแหล่งแร่เป็นต้น ความช่วยเหลือในด้านการสำรวจหาน้ำมัน แก๊สธรรมชาติของประเทศ CMEA ที่ให้กับประเทศกำลังพัฒนามีความสำคัญมากในปัจจุบันนี้ขณะที่มีวิกฤติการณ์ทางพลังงาน จากความช่วยเหลือของผู้เชี่ยวชาญของโซเวียตและประเทศ CMEA ที่ใช้วิธีการสมัยใหม่ทำให้ค้นพบแหล่งน้ำมันที่สำคัญในแอลจีเรีย อินเดีย อิรักและซีเรีย พบแก๊สในอาฟกานิสถาน และลิเบีย ถ่านหินในอินเดีย อิหร่าน และโมซัมบิก แหล่งแร่ในอาฟกานิสถาน อียิปต์ อิหร่าน และไนจีเรีย และอื่น ๆ

ในประเทศอิรักประเทศโซเวียตได้ให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคเพื่อการดำเนินงานกับบ่อน้ำมัน ผู้เชี่ยวชาญของบัลกาเรีย ฮังการีและรูมาเนียได้เข้าร่วมในงานสำรวจหาน้ำมันของอิรัก

ประเทศเชคโกสโลวาเกียได้ช่วยเหลือในการสร้างโรงกลั่นน้ำมันใหญ่ที่สุดในตะวันออกกลาง โรงกลั่นนี้จะมีกำลังความสามารถ 6 ล้านตันต่อปี และประเทศเชคโกสโลวาเกียยังได้จัดหาเครื่องมือสำหรับการกลั่นน้ำมันให้ด้วย

ประเทศโซเวียตได้ช่วยเหลือประเทศอินเดียค้นพบแหล่งน้ำมันและแก๊ส 40 แห่งซึ่งสามารถขุดน้ำมันได้มากกว่า 50% ของน้ำมันทั้งหมดของประเทศต่อปี นอกจากนั้นประเทศโซเวียตยังช่วยในการสร้างโรงกลั่นน้ำมันในอาฟกานิสถาน อียิปต์ และเอธิโอเปีย ประเทศรูมาเนียได้ช่วยประเทศกำลังพัฒนาในการสร้างโรงกลั่นน้ำมันในอินเดีย ปากีสถาน และซีเรีย

ประเทศสังคมนิยมได้ให้ความช่วยเหลืออย่างมากกับประเทศกำลังพัฒนาในการสำรวจหาถ่านหิน และทำเหมืองถ่านหิน เช่นประเทศอัลจีเรีย ไนจีเรีย และประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ผู้เชี่ยวชาญของโซเวียต รูมาเนีย และอัลจีเรียได้ร่วมกันสำรวจค้นพบแหล่งแร่ยูเรเนียมและทองคำ แหล่งใหญ่ในอัลจีเรีย นักธรณีวิทยาชาวรูมาเนียได้ค้นพบแหล่งแร่ทั้งสเตน และได้ทำการสำรวจหาแร่ทองแดง เหล็ก ซึ่งเดิมบริษัทของประเทศตะวันตกได้ทำการสำรวจ และเป็นที่ยากหวังกันวาระหว่างทศวรรษ 1980 ประเทศ CMEA จะเสนอความช่วยเหลือให้กับประเทศกำลังพัฒนามากขึ้นสำหรับการสำรวจหาแหล่งแร่มากกว่าทศวรรษ 1970

10.3.3 ความร่วมมือในการสร้างฐานพลังงานที่มั่นคงและอุตสาหกรรมหัตถกรรม⁵ การสร้างและการรวมฐานพลังงานของประเทศเข้าด้วยกันเป็นภาวะที่สำคัญที่สุดและจำเป็นสำหรับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา เครื่องมือทางพลังงานที่ประเทศ CMEA ส่งให้นั้นมีประสพการณ์หลายปีในการกำหนดรูปแบบและการสร้างเครื่องมือนี้ และได้พิสูจน์มาทั่วโลกว่ามีประสิทธิภาพมาก

ในต้นปี 1981 ประเทศ CMEA กำลังช่วยสร้างหรือกำลังวางแผนจะสร้างโครงการพลังงานต่าง ๆ กัน 1,696 โครงการ คือในเอเชีย 1,131 โครงการ อาฟริกา 502 โครงการ ลาตินอเมริกา 63 โครงการ ในจำนวน 939 โครงการได้ก่อสร้างเสร็จแล้วและได้ส่งมอบให้กับประเทศกำลังพัฒนา ประเทศโซเวียต ฮังการี โปแลนด์ และเชคโกสโลวาเกียยังคงดำเนินการช่วยเหลือประเทศอินเดียสร้างโรงไฟฟ้าที่มีกำลังทั้งหมดมากกว่า 5 ล้านกิโลวัตต์ องค์การของโซเวียตและเชคโกสโลวาเกียได้ประสบความสำเร็จในการรวมกับประเทศอาเจนตินาวางแผนส่งเสริมอุตสาหกรรมไฟฟ้าจนถึงปี 2000 ประเทศโซเวียตช่วยสร้างโรงไฟฟ้าที่มีกำลัง 2.8

⁵ Ibid, pp. 37-38.

ล้านกิโลวัตต์ ขณะที่ประเทศเซเชลโลวากียช่วยสร้างโรงไฟฟ้าที่มีกำลังทั้งหมด 346 พันกิโลวัตต์ ในประเทศบราซิล ประเทศโซเวียตและเซเชลโลวากียกำลังสร้างโรงไฟฟ้าที่มีกำลังทั้งหมด 1.8 ล้านกิโลวัตต์ และยังคงช่วยสร้างโรงไฟฟ้าอีกแห่งที่มีกำลังทั้งหมด 2.4 ล้านกิโลวัตต์ นอกจากนี้โซเวียตยังร่วมมือในการสร้างโครงการไฟฟ้าพลังน้ำในโคลัมเบียและเปรูเป็นต้น

ในด้านความช่วยเหลือเกี่ยวกับอุตสาหกรรมหัตถกรรมประเทศสังคมนิยมได้สร้างและกำลังสร้างอุตสาหกรรมโลหะและวิศวกรรม 193 โครงการ ซึ่งรวมโรงงานที่ได้ผลิตเครื่องมือชุดแร่ และสินค้าการช่างประเภทหนักในอินเดีย สินค้าการช่างในอิหร่าน และอิรัก เครื่องมือสำหรับเครื่องจักรในอียิปต์และอินเดีย โรงงานซ่อมรถในอาฟกานิสถาน และอื่น ๆ

ประเทศ CMEA ได้สนับสนุนสาขาอื่น ๆ ของประเทศกำลังพัฒนา เช่นช่วยเหลือการสร้างอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง 172 โครงการ อุตสาหกรรมเคมี 239 โครงการ อุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมเบา 900 โครงการ โครงการเหล่านี้ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและกำไร เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือจาก CMEA และมีเทคโนโลยีสูง

10.4 ความร่วมมือระหว่างประเทศ CMEA และประเทศกำลังพัฒนา ในการเกษตรและการประมง

10.4.1 แนวโน้มทั่วไป⁶ ในต้นทศวรรษ 1980 มีคนอดอาหาร 570 ล้านคนในเอเชีย แอฟริกา และลาตินอเมริกา และเมื่อถึงปี 2000 ตัวเลขนี้จะเพิ่มเป็น 3 เท่า อาหารที่ประชากรในประเทศกำลังพัฒนารับประทานมีแคลอรีน้อยกว่าที่คนในประเทศพัฒนาแล้วรับประทาน ประมาณ 33% ตามตัวเลขของ FAO การบริโภคต่อคนของประเทศกำลังพัฒนาน้อยกว่าประเทศพัฒนาดังนี้ โปรตีนสัตว์น้อยกว่า 6 เท่า พวกรับน้อยกว่า 2.3 เท่า นมและผลิตภัณฑ์นมน้อยกว่า 6 เท่า และไขมันน้อยกว่า 4.5 เท่า ทุก ๆ ปีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีตายเพราะอดอาหารและเป็นโรคประมาณ 18 ล้านคน และ 95% ของเด็กเหล่านี้มาจากประเทศกำลังพัฒนา

การขาดแคลนอาหารในโลกไม่ได้มาจากการขาดทรัพยากรสำหรับการผลิตอาหาร หรือประชากรเพิ่มมาก แต่เกิดจากการผูกขาดในการผลิต ตัวเลขของ UN แสดงให้เห็นว่าในประเทศกำลังพัฒนา เจ้าของที่ดินที่มีรายได้ซึ่งมีประมาณ 3% ของประชากรจะครอบครองที่ดินเกษตร 80% และเป็นผู้นุครีดเอาผลประโยชน์แบบเจ้าขุนมูลนาย (feudal) อาจจะเป็นไปได้ที่จะขยายการผลิตอาหารในเอเชีย แอฟริกา และลาตินอเมริกาโดยการขยายพื้นที่เพาะปลูกอีก 200 ล้านเฮกเตอร์ อย่างไรก็ตามเพื่อแก้ไขปัญหาที่ต้องใช้เงิน 80 พันล้านดอลลาร์ วิธีที่สำคัญวิธีหนึ่ง

⁶ Ibid. p.40.

ที่จะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนอาหารที่มีอยู่สำหรับประชากรของประเทศกำลังพัฒนา คือการเพิ่มผลผลิตโดยการสนับสนุนการจัดการทางการผลิตผลผลิตเกษตรในรูปที่ก้าวหน้า ฉะนั้นรัฐบาลควรมีบทบาทสำคัญในการสร้างรูปแบบความสัมพันธ์เกี่ยวกับไร่นาที่ดินใหม่ โดยเน้นกำลังแรงงานและทรัพยากรธรรมชาติในการผลิตสินค้าเกษตรและเสนอความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในการเพาะปลูก

ต้นทศวรรษ 1980 ประเทศ CMEA กำลังช่วยประเทศในเอเชีย อาฟริกา และลาตินอเมริกาเพื่อสร้างโครงการเกษตรมากกว่า 300 โครงการ ความร่วมมือนี้มุ่งให้ความช่วยเหลือกับการเพาะปลูกในที่ดินใหม่ การใช้น้ำอย่างกว้างขวาง จัดองค์การของรัฐทางการเกษตรเพื่อช่วยผลิตเครื่องจักรหรือซ่อมเครื่องจักรทางการเกษตร เก็บรักษาและแปรรูปวัตถุดิบ ในขณะที่เดียวกันสร้างสถาบันวิจัยและห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์ สำหรับศึกษาการเลี้ยงสัตว์ วิธีการรักษาสัตว์ การป้องกันโรคระบาด และการส่งเสริมอุตสาหกรรมการประมง เป็นต้น ให้ความช่วยเหลือที่จะทำให้รากฐานวัตถุดิบของการผลิตมั่นคงคือเพิ่มความช่วยเหลือในการจัดการเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานในชนบท และจัดตั้งสถาบันทางการเกษตรและโรงงานเกษตร-อุตสาหกรรมของรัฐ ธุรกิจการเกษตร-อุตสาหกรรมสมัยใหม่ผลิตสินค้าไม่เพียงแต่เพื่อตลาดภายในประเทศแต่เพื่อการส่งออก(รวมทั้งส่งออกไปประเทศ CMEA) ธุรกิจนี้จะมีประสิทธิภาพมากกว่าโครงการทางการเกษตรที่แยกกัน และธุรกิจอาหารและอุตสาหกรรมเบาไม่มีความเกี่ยวข้องกัน ความร่วมมือในการส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตรเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจของชนบท และเพื่อเพิ่มการผลิตอาหาร ขยายการจ้างงาน ปรับปรุงสภาพการทำงานและให้ขานาจำนวนมากคุ้นเคยกับวิธีการผลิตสมัยใหม่ ลักษณะเช่นนี้เป็นวิธีการให้ความช่วยเหลือของประเทศ CMEA เพื่อสนับสนุนการเกษตรของอัลจีเรีย ออฟกานิสถาน ซีเรีย เยเมน เอธิโอเปีย และประเทศอื่น ๆ

10.4.2 ความช่วยเหลือในการส่งเสริมการเกษตร พื้นที่อันกว้างใหญ่ในประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมากเหมาะสมกับการเพาะปลูกนั้นจะตั้งอยู่ในเขตที่แห้งแล้ง ซึ่งการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ต้องอาศัยน้ำตามธรรมชาติและการชลประทาน ฉะนั้นความช่วยเหลือในการเพาะปลูกในที่ดินใหม่และการสร้างระบบชลประทานเพื่อส่งเสริมการผลิตทางเกษตรจะเป็นสิ่งสำคัญมาก

ประเทศโซเวียตได้ให้ความช่วยเหลือประเทศอียิปต์และซีเรียในการสร้างโรงงานพลังน้ำซึ่งมีผลต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเหล่านี้ จากโรงงานเหล่านี้ทำให้สามารถขยายพื้นที่ชลประทาน มีอุตสาหกรรมใหม่ที่ใช้พลังงานมากเกิดขึ้น(เช่นอุตสาหกรรมเคมี) และชนบทมี

ไฟฟ้าใช้กัน ในปี 1978 โรงงานพลังน้ำที่มีโรงไฟฟ้าของซีเรียทำให้ซีเรียมีไฟฟ้าและน้ำใช้ โรงงานนี้ได้ป้องกันน้ำท่วม และเป็นที่ยกน้ำไว้สำหรับการชลประทาน ทำให้ซีเรียสามารถเพาะปลูกฝ้าย ข้าว และพืชอื่น ๆ ในพื้นที่ที่เคยแห้งแล้ง ประเทศบัลกาเรียและรูมาเนียก็ได้ช่วยเหลือซีเรียในโครงการการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำ เช่นในทศวรรษ 1960 ผู้เชี่ยวชาญของบัลกาเรียได้ช่วยสร้างที่ยกน้ำขนาดเล็กมากกว่า 40 แห่งในทะเลทราย เพื่อใช้ในการเพาะปลูก นอกจากนี้บัลกาเรียยังช่วยสร้างคลองระบายน้ำ และสร้างระบบการชลประทานในซีเรีย ผู้เชี่ยวชาญบัลกาเรียได้ช่วยสร้างที่ยกน้ำของอิรัก 6 แห่ง สร้างระบบการชลประทานและระบายน้ำเพื่อช่วยการเพาะปลูกดอกทานตะวันและพืชอุตสาหกรรม

ประเทศโซเวียตได้ช่วยสร้างเขื่อน Aswan ให้กับอียิปต์เพื่อช่วยในการเพาะปลูก เขื่อนนี้เป็นเขื่อนที่ใหญ่ ซึ่งไม่มีประเทศตะวันตกใดที่ได้สร้างเขื่อนขนาดนี้ในประเทศกำลังพัฒนา

ประเทศบัลกาเรียกำลังช่วยในการดำเนินโครงการระยะยาวเพื่อส่งเสริมการเกษตรของอาฟกานิสถาน โดยมีส่วนร่วมในการออกแบบและสร้างโครงการชลประทาน ประเทศเซดโกสโลวาเกียได้จัดหาเครื่องมือสำหรับการชลประทาน ประเทศ CMEA กำลังช่วยออกแบบและสร้างโครงการพลังน้ำต่าง ๆ ในประเทศอัลจีเรีย แองโกลา ลิเบีย เยเมน มอร็อกโค มาดากัสกา ตูนิเซีย ประเทศอื่น ๆ ในแอฟริกาและเอเชีย ความร่วมมือในสาขานี้ได้เริ่มต้นกับประเทศในลาตินอเมริกาด้วยตัวอย่างเช่นในเปรู ผู้เชี่ยวชาญของโซเวียตได้ช่วยในการทำวิจัยและออกแบบโรงงานพลังน้ำและการชลประทานในทางเหนือของประเทศ เป็นต้น

สำหรับพื้นที่แห้งแล้งของประเทศกำลังพัฒนา การเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ต้องอาศัยน้ำจากใต้ดิน ประเทศสังคมนิยมยังคงให้ความช่วยเหลือในการหาแหล่งน้ำใต้ดินและสร้างบ่อในหลายประเทศ เช่น อัลจีเรีย แซมเบีย เยเมน อาฟกานิสถาน คูเวต แซมเบีย และไนจีเรีย เป็นต้น

ความสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการส่งเสริมการเกษตรคือ การตั้งสหกรณ์ในชนบท ซึ่งประเทศสังคมนิยมมีประสบการณ์ในด้านนี้มาก การตั้งสหกรณ์ขนาดใหญ่จะต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ฉะนั้นประเทศสังคมนิยมจะช่วยสร้างให้ นอกจากนั้นยังช่วยสร้างฟาร์มของรัฐขนาดใหญ่และโรงงานเกษตร-อุตสาหกรรม เช่นประเทศ CMEA กำลังช่วยสร้างฟาร์มขนาดใหญ่และโรงงานเกษตร-อุตสาหกรรมในอัลจีเรีย แองโกลา อาฟกานิสถาน เยเมน อินเดีย คองโก เอธิโอเปีย และโมซัมบิก เป็นต้น

ประเทศสังคมนิยมยังจัดหาความช่วยเหลือให้กับประเทศกำลังพัฒนาในการใช้หลักทางวิทยาศาสตร์กับการเกษตร โดยช่วยจัดห้องทดลองงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ และตั้งโรงเรียนสำหรับฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ตัวอย่างเช่นช่วยสร้างห้องทดลองงานวิจัยในอัลจีเรีย กินี อาฟกานิสถาน ซีเรีย คองโก และเอธิโอเปีย เพื่อศึกษาปัญหาทางด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติของการเพาะปลูกในพื้นที่เขตชลประทานและนอกชลประทาน และหาวิธีป้องกันแมลงและโรคต่าง ๆ หาวิธีเพาะปลูกพืชให้ได้ผลผลิตสูง และเลี้ยงดูสัตว์พันธุ์ที่มีประสิทธิผลสูง นอกจากนี้การตั้งโรงงานและสถาบันในประเทศ CMEA ก็มีส่วนสำคัญในการฝึกอบรมผู้เชี่ยวชาญทางเกษตรของประเทศ และเป็นการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาสู่การเกษตร

ประเทศ CMEA กำลังให้ความช่วยเหลือในการสร้างอุตสาหกรรมผลิตเครื่องจักรทางการเกษตรในประเทศกำลังพัฒนา หรือส่งสินค้าเหล่านี้มากขึ้น เพราะความต้องการเครื่องจักรและเครื่องมือทางการเกษตรของประเทศกำลังพัฒนา กำลังเพิ่มขึ้น ตัวอย่างเช่นประเทศ CMEA ได้ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีแก่ประเทศอินเดียในการสร้างรถไถนา ประเทศเชโกสโลวาเกียกำลังช่วยในการสร้างรถแทรกเตอร์ของพม่าและอิรัก และรูมาเนียก็ได้ช่วยเช่นเดียวกันในประเทศอิหร่าน อียิปต์และกานา เครื่องจักรทางการเกษตรของอิรักที่สร้างขึ้นด้วยความช่วยเหลือของประเทศโซเวียตและเชโกสโลวาเกียกำลังเป็นที่ต้องการ

ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตทางการเกษตรปุ๋ยมีบทบาทสำคัญมาก ประเทศโซเวียตและประเทศสังคมนิยมอื่น ๆ ได้ช่วยเหลือการก่อตั้งโรงงานปุ๋ยในประเทศกำลังพัฒนา นอกจากนั้นยังจัดหาวัตถุดิบที่ใช้ในอุตสาหกรรมปุ๋ยให้ด้วย ตัวอย่างเช่นประเทศบัลแกเรีย โซเวียต และรูมาเนียได้ช่วยประเทศซีเรียผลิตปุ๋ยไนโตรเจน ทำให้ประเทศซีเรียเลิกนำเข้าปุ๋ยชนิดนี้ และยังมีปุ๋ยนี้ส่งออกด้วย

10.4.3 ความร่วมมือในการส่งเสริมอุตสาหกรรมการประมง ความร่วมมือระหว่างประเทศ CMEA และประเทศกำลังพัฒนาได้เพิ่มความสำคัญขึ้นในเร็ว ๆ นี้ ประเทศโซเวียตประเทศเดียวได้ร่วมมือกับประเทศกำลังพัฒนามากกว่า 20 ประเทศในสาขานี้ ประเทศบัลแกเรีย เยอรมันตะวันตก ออสเตรเลีย และโปแลนด์กำลังช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาในการตั้งอุตสาหกรรมการประมงสมัยใหม่ สร้างเครื่องมือที่จะใช้ในการประมง และแปรรูปปลา ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ ศึกษาทรัพยากรที่มีอยู่และสร้างข้อเสนอแนะสำหรับการนำทรัพยากรนั้นมาใช้ ความช่วยเหลือส่วนมากจะให้กับสาขาของรัฐ แต่อุตสาหกรรมการประมงของเอกชนก็ได้รับความช่วยเหลือด้วย

ภายใต้ข้อตกลงในความร่วมมือทางการประมง Soviet-Angolan ปี 1976 ประเทศไซเรียต ได้จัดเรือที่มีห้องเย็น 4 ลำให้แองโกลาโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ได้มีการทำการวิจัยทรัพยากร ปลาของแองโกลา ผู้เชี่ยวชาญของไซเรียตกำลังช่วยเหลือแองโกลาซ่อมเรือทำการประมง และจัดระบบป้องกันทรัพยากรปลาทั่วทั้งประเทศ ประเทศโปแลนด์กำลังช่วยแองโกลาออกแบบ และสร้างท่าเรือและอู่เรือ ประเทศไซเรียตได้ทำการศึกษาศึกษาทรัพยากรปลาของอ่าวเอเดน และสร้างแผนทั่วไปสำหรับการส่งเสริมอุตสาหกรรมการประมงในช่วง 10 ปีข้างหน้า นอกจากนี้ ประเทศไซเรียตกำลังช่วยก่อสร้างท่าเรือประมงในเอเดน ซึ่งรวมทั้งอู่เรือ ห้องเย็น เป็นต้น และมีการจัดตั้งศูนย์วิจัยทางการศึกษาและวิทยาศาสตร์ของการประมงในเอเดนด้วยความช่วยเหลือของไซเรียตที่ฝึกอบรมผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่นให้

ประเทศ CMEA ช่วยเหลือประเทศโมซัมบิกส่งเสริมอุตสาหกรรมการประมงด้วย ประเทศไซเรียตและคิวบากำลังช่วยเหลือโมซัมบิกในการจับปลา และคิวบากำลังช่วยจัดขบ ข่ายงานสำหรับการขายส่งผลิตภัณฑ์ทางทะเล. และฝึกอบรมผู้เชี่ยวชาญทางการประมง ความร่วมมือในด้านการประมงกำลังพัฒนาระหว่างประเทศโปแลนด์ โคลัมเบียและเปรู และระหว่าง บัลกาเรียและไนจีเรีย

ความร่วมมือของประเทศ CMEA ในอุตสาหกรรมเกษตร-อุตสาหกรรมและการประมง แตกต่างกัน และความร่วมมือช่วยแก้ไขปัญหาด้านแคลนอาหารและปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจ ของประเทศกำลังพัฒนามีจำนวนมาก

10.5 บทสรุป

10.5.1 คำว่า “ความช่วยเหลือ” (aid) นี้หมายถึงการโอนในรูปของการยินยอมให้ (concessional) นั่นก็คือความช่วยเหลือนี้จะต้องจ่ายเงินคืนพร้อมดอกเบี้ย อัตราดอกเบี้ยนี้จะต่ำกว่า อัตราดอกเบี้ยในตลาด ความช่วยเหลือที่ประเทศสังคมนิยมให้กับประเทศกำลังพัฒนาขึ้นอยู่กับปัจจัยทางการเมืองมากกว่า เพราะถ้าประเทศสังคมนิยมให้ความช่วยเหลือประเทศอื่นจะทำให้โครงการลงทุนภายในประเทศลดลง และทำให้เขาต้องสละสินค้าออกที่จะเป็นรายได้ เพื่อซื้อสินค้าเข้า ฉะนั้นประเทศสังคมนิยมจะให้ความช่วยเหลือทางทหารมากกว่า ทั้งนี้เพราะว่า ประเทศเหล่านี้มีการสะสมอาวุธทางทหารมากเพื่อความเป็นใหญ่ และอัตราการเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยีทางทหารเร็วมาก ประเทศสังคมนิยมจึงอยากระบายอาวุธที่ล้าสมัยเป็นจำนวนออกไป และช่วยลดค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาอาวุธเหล่านี้ นอกจากนี้ประเทศสังคมนิยมอาจจะให้ความร่วมมือในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ และแรงงานของประเทศกำลังพัฒนา หรือมีข้อตกลง

ความร่วมมืออื่น ๆ เช่น ช่วยเหลือในการขาย การซ่อมแซม จัดหาอะไหล่ให้ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือทางการเงิน และการจัดการเป็นต้น ประเทศสังคมนิยมต้องให้ความช่วยเหลือแบบผูกมัด เพราะต้องการให้ประเทศกำลังพัฒนามีกำลังทหารที่แข็งแกร่ง และประเทศกำลังพัฒนาไม่ได้ฝักอบรมบุคคลากรให้มีความสามารถที่จะใช้เงินช่วยเหลือนั้น

10.5.2 ความร่วมมือของประเทศ CMEA กับประเทศกำลังพัฒนาจะกระทำในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้คือ รูปแบบแรกให้ความร่วมมือกับประเทศกำลังพัฒนาในด้านการแบ่งแยกแรงงานระหว่างประเทศโดยใช้หลักพหุภาคี ซึ่งความร่วมมือนี้จะอยู่ในกิจกรรมสาขาอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การขนส่ง การค้าระหว่างประเทศ รูปแบบที่สองคือให้ประเทศกำลังพัฒนาเป็นผู้สังเกตการณ์ในการประชุมของประเทศสังคมนิยม รูปแบบที่สามใช้หลักตั้งองค์การความร่วมมือร่วมกัน เพื่อตกลงดำเนินงานร่วมกันโดยได้รับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเท่าเทียมกัน รูปแบบอื่นคือความช่วยเหลือในการฝักอบรมบุคคลากรโดยประเทศสังคมนิยมเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย

10.5.3 ความช่วยเหลือของ CMEA ในการจัดตั้งอุตสาหกรรมให้กับประเทศกำลังพัฒนา โดยประเทศสังคมนิยมจะให้ความช่วยเหลือทางด้านการผลิต และการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมหลักของรัฐเป็นลำดับแรก ความช่วยเหลือนี้จะให้ทั้งด้านเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี นอกจากนั้นยังช่วยเหลือการสร้างอุตสาหกรรมในท้องถิ่นด้วย สำหรับอุตสาหกรรมการทำเหมืองแร่ และการสำรวจแร่ในประเทศกำลังพัฒนานั้นส่วนมากอยู่ในมือของชาวตะวันตก ประเทศสังคมนิยมจึงให้ความช่วยเหลือทางเทคนิค หรือเข้าร่วมในการสำรวจหาแร่ หรือทำเหมืองแร่ด้วย

10.5.4 ความร่วมมือระหว่างประเทศ CMEA และประเทศกำลังพัฒนาในการเกษตร และการประมงนั้น ประเทศสังคมนิยมได้ให้ความช่วยเหลือในการส่งเสริมการเกษตร โดยช่วยในการก่อสร้างอ่างเก็บกักน้ำ ช่วยจัดห้องทดลองวิจัย ตั้งสหกรณ์ในชนบท ตั้งโรงเรียนสำหรับฝักอบรมเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น สร้างอุตสาหกรรมผลิตเครื่องจักรทางการเกษตร ช่วยเหลือการก่อตั้งโรงงานปุ๋ยในประเทศกำลังพัฒนา และตั้งโรงงานไฟฟ้าพลังน้ำเป็นต้น ในด้านการส่งเสริมการประมงนั้นได้ช่วยในการก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมการประมงสมัยใหม่ ก่อสร้างโรงงานผลิตเครื่องมือที่จะใช้ในการประมง และแปรรูปสัตว์น้ำ ฝักอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ และช่วยสำรวจหาแหล่งที่มีสัตว์น้ำ

10.6 คำถาม

10.6.1 ความช่วยเหลือของประเทศสังคมนิยมที่ให้กับประเทศกำลังพัฒนามีลักษณะทั่ว ๆ ไปอย่างไรบ้าง จงอธิบาย

10.6.2 ความช่วยเหลือของ CMEA ที่ให้กับประเทศกำลังพัฒนาในด้านอุตสาหกรรม
มีอะไรบ้าง จงอธิบาย

10.6.3 ความร่วมมือของประเทศ CMEA กับประเทศกำลังพัฒนาในรูปแบบอะไรบ้าง
จงอธิบาย

10.6.4 ความร่วมมือระหว่างประเทศ CMEA กับประเทศกำลังพัฒนาในด้านการเกษตร
และการประมงนั้นมีลักษณะอย่างไรบ้าง จงอธิบาย

หนังสือที่ควรอ่านประกอบ

- Holzman, Franklyn D. *International Trade Under Communism* : Politics and Economics.
London : The Macmillan Press Ltd, 1976.
- Lavigne, Marie. *The Socialist Economies of the Soviet Union and Europe*. London : Martine
Robertson & Co. Ltd, 1974.
- Oshany, Anatoly and Zevin, Leon. *CMEA Countries and Developing States* : Economic
cooperation. Moscow : Progress Publisher, 1984.
- Vassilev, Vassil. *Policy in the Soviet Bloc on Aid to Developing Countries*. Paris : Development
Centre of the Organization for Economic Co-operation and Development, 1969.